

עלון מספר 69

לשכת הנשיא ויצמן לשכת נתיבי השלום לשכת בנימין דה רוטשילד לשכת המדע רחובות
לשכת ראשונים לשכת מצאנו יין לשכת נס לשכת מעגלים לשכת כרמים לשכת הבה נגילה
לשכת יבנה וחבריה לשכת בנות ברית אשדוד

שבט תשפ"ו

העלון הדיגיטלי

פברואר 2026

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי מלינסקי

מה נשמע בלשכות המועצה:

- לשכת כרמים- טקס קבלת חברי הלשכה - איריס יהב-גורן
- לשכת מעגלים – מפגש שנות השבעים – גלית גולוב
- לשכת הבה נגילה – מפגש ינואר 2026 – יוסי רוזנברג
- לשכת הנשיא ויצמן – מפגש ינואר 2026 – יוסי זיו
- לשכת הבה נגילה – חוגגת ט"ו בשבט
- מעגלים" כבשה את הגלובוס ? – גלית גולוב

בין תהום לבראשית - ענת קורן

יהושע גולדפרב, הבנקאי – צבי תדמור

הספקולנטים, תופעה ביישוב היהודי בא"י ב 1914 – צבי תדמור

משחק החיים - יאיר שרן

חלון לעלון יוסי רזי

קרובת משפחה שלי, נטע ראובני ברסלר, עברה סידרה של מחלות, מתנועת היום בכיסא גלגלים.

היא ידעה להפוך אותן, את המחלות, לניצחון חייה.

היות וסיפור חייה – מלא עניין משמש דוגמא לאחרים - ביקשתי ממנה להעלות על הכתב את קורותיה. הנה הן לפניכם.

שמי נטע ראובני ברסלר, בת 46, נשואה ואמא לנער. אני בעלת תואר ראשון בכלכלה וניהול, ובעבר ניהלתי מחלקה בחברת הייטק. בגיל 28 חיי השתנו בבת אחת: סדרה של מחלות קטעה את המסלול הבטוח והמוכר, והחזירה אותי לנקודה שבה הייתי צריכה ללמוד מחדש את כישורי החיים הבסיסיים. מה שנראה בתחילה כשבר עמוק, הפך עם הזמן למסע של צמיחה, חוסן – ובעיקר ניצחון על מגבלות, פחדים וסיפורים ישנים.

בחרתי להפוך את המשבר להזדמנות. שיקמתי את עצמי פיזית ונפשית, ומתוך הדרך האישית הזאת נולדה גם השליחות שלי: לקדם מודעות לתפיסת המוגבלות, לחזק שיח מכבד, ולהוביל שינוי חברתי שמאיר על יכולות, חוזקות ומשמעות. בהרצאותי אני מעניקה כלים מנטליים ויישומיים להתמודדות עם מצבים מאתגרים, וגם עם אותם "גלים" פנימיים שכולנו מכירים.

הכלים שאני מביאה איתי:

דיבור פנימי חיובי – לא ככלי תודעתי בלבד, אלא כמנוע שמרפא, בונה ומקדם.

תנועה וגוף – פילאטיס, רכיבה ואורח חיים פעיל כבסיס לחוסן נפשי.

יצירתיות ואומנות – הבעה אישית שמחברת לשקט, לעוצמה ולריפוי.

בשנים האחרונות זכיתי להיות חלק מעשייה קהילתית רחבה: חברה במועצת הנשים בכפר סבא, הובלת "הבית בחופשות לידה", השתתפות בוועדות נגישות וחברות בוועד המנהל של עמותת "אתגרים". לצד זאת אני מדריכת פילאטיס, רוכבת על אופניים, יוצרת קרמיקה, עושה סקי מים וגולשת גלים.

בנובמבר 2025 הגשתי חלום גדול: ייצגתי את ישראל באליפות העולם בגלישה פראולימפית – רגע של גאווה עמוקה, התמדה ובעיקר ניצחון.

דבר יו"ר המועצה

חברות וחברים יקרים,

אני מודה לכם על האמון שניתן בי עם מינויי לתפקיד יו"ר מועצה אזורית דרום בבני ברית. זוהי עבורי זכות גדולה ואחריות משמעותית לעמוד בראש אזור הפועל מתוך מחויבות עמוקה לערכי בני ברית – ציונות, ערבות הדדית, תרומה לקהילה וחיזוק החברה הישראלית. אזור הדרום מאופיין בעשייה ענפה, ביוזמות חברתיות מבורכות ובחברות וחברים מסורים הפועלים בהתנדבות ומתוך תחושת שליחות. בכוונתי לפעול בשיתוף מלא עם הנהגת האזור, ראשי הלשכות והחברים כולם, לחיזוק הפעילות הקיימת, לעידוד יוזמות חדשות ולהעמקת המעורבות הקהילתית. אני מאמין בעבודת צוות, בהקשבה ובשקיפות, ובכך שיחד נוכל להמשיך ולבסס את מעמדו של אזור הדרום ככוח משמעותי וערכי בתוך בני ברית ובחברה הישראלית כולה. תודתי לאבי ארז היו"ר היוצא ולהנהגה הקודמת על פועלם המסור, ותודתי לכם – החברות והחברים – על העשייה היומיומית והמחויבות המתמשכת. מאחל לכולנו דרך משותפת של עשייה, אחדות והצלחה.

בברכה,

אבי מלינסקי

מה נשמע בלשכות המועצה

טקס קבלה לשכת כרמים ראשון לציון

כתבה: איריס יהב-גורן

ביום ראשון ה- 8.2.2026 התכנסנו לרגע חגיגי ובעל משמעות מיוחדת, טקס הצטרפותה של לשכת "כרמים" ראשון לציון לבני-ברית ישראל.

הלשכה נוסדה בעקבות פנייתה של אלה בקר לקבוצת חברים בהצעה להצטרף להקמת לשכת בני ברית חדשה.

בתאריך 11/2/2024 התכנסנו החברים המייסדים לצורך הקמתה של הלשכה החדשה במהלך המפגש הראשון קיבלנו מידע על הארגון, בחרנו בעלי תפקידים והסכמנו על השם "כרמים".

זאת הייתה פתיחתה של דרך חדשה לעשייה משותפת, רגע של חיבור בין אנשים ורצון לעשות ולתרום.

בהדרגה התגבשה חבורה נפלאה שחבריה משתפי פעולה, חברותיים, נהנים לבלות ביחד, סקרנים ואוהבי אדם. החברים באים מדיסציפלינות שונות, דבר שיוצר עניין ותורם לתקשורת בינאישית.

אלה בקר היא הנשיאה האהובה שלנו. היא היוזמת, המתכננת, מוציאה לפועל, הפעילה והמפעילה, והיא זו שסוחפת את כולנו אחריה למפגשים מרתקים ומגייסת אותנו לתרומה לקהילה.

תהליך גיבוש הקבוצה החל ממפגשים ופעילויות חברתיות בהם ניתנה הזדמנות להכיר יותר את החברים בקבוצה. המפגשים היו עבורנו אסקפיזם בתקופה מורכבת, במיוחד לאחר ה-7 באוקטובר 2023.

התגבשנו לקהילה תומכת, משמחת ומעצימה.

לשכת בני ברית עבורנו היא הרבה מעבר למקום מפגש: יחד יצרנו רשת של תמיכה הדדית

המבוססת על כבוד וסובלנות.
חלקנו רגעי שמחה ועמדנו זה לצד זה ברגעים מאתגרים.
ביחד הכנו תכנית עבודה להמשך תהליך ההתגבשות.

הפעילויות כללו הרצאות מגוונות סיורים במוזיאונים ובמרכזי מורשת יצאנו יחד לטיולים בארץ ביקרנו בעוטף בילינו יחד במלונות בהם התקיימה פעילות עם תכנים אקטואליים תרבותיים ומוזיקליים. החברים יזמו מסיבות חג בבתיהם

הפרטיים: עצמאות וחנוכה וכן טקסי זיכרון בסלון וטקס יום השואה.

מתוך מחויבות של עשייה למען הקהילה, אספנו כסף לרכישת ציוד חיוני לחיילים ולחיילות, אספנו ציוד עבור המפונים.

התנדבנו כקבוצה לארוז מנות קרב לחיילים גם בחצרים וגם במחנה צריפין. בנות הלשכה אפו עוגות שחולקו ביום המעשים הטובים.

בכל חג אנו מחלקים שי לניצולי השואה והיד עוד נטויה להתנדבויות נוספות.

נציין כי רוב החברים בלשכת בני ברית "כרמים" נוטלים חלק בפעילות התנדבותית מגוונת גם מעבר לפעילותם בלשכה.

הקמת הלשכה איננה רק צעד ארגוני אלא ביטוי לרצון משותף של אנשים לפעול יחד לקחת אחריות ולתרום לחברה ולסביבה שבה אנו חיים.

אנו מודים לכל מי שנטל חלק ביוזמה בליווי ובהקמה. ומברכים את החברים המייסדים בדרכם החדשה.

לְכַלְכֶּם / גִּרְשׁוֹן שֵׁץ, לִשְׁכַת כֶּרְמִים

שְׁמַתִּי נִפְשִׁי בְּכַפִּי,

וְאַצְבְּעוֹתַי עָלַי מִקְלָדְתִּי,

לְשֶׁרֶבֶט מִיָּלִים עוֹלוֹת בְּלִבִּי,

וְרוּחִי עוֹלָה גְדוֹתִיָּהּ, סוֹעֶרֶת ..

חוֹלְצָה לְבָנָה וְשֵׁם נִדְפָס,

עוֹגָה בְּמַנְג'וּט וְכוֹס וְקֶשׁ.

חֲבוּרָה חֲגִיגִית זוֹהָרֶת,

מִמִּתְנַת דְּרוּכָה רוֹגֶשֶׁת.

פְּתִיק עַל מוֹשָׁב, שׁוֹלְחַן נִכְבְּדִים.

פְּאִדְיוֹם וּבִמָּה בְּפָרְחִים מְעוֹטְרִים,

וְהַפֵּל כֹּה מוֹקֶפֶד מוֹשָׁלֵם וּמְרָשִׁים,

וְהַפֵּל כֹּה מִכִּיל וּמְחַבֵּק וְנָעִים.

עוֹמְדִים הַכֵּל, "מִתְחַבֵּלֵת" צוֹהֲלִים

בְּרִכּוֹת מְכַל עֶבֶר, נְרוֹת וּפְסוּקִים,

וְכַמִּין הֵלָה אוֹפֶפֶת זוֹהָרֶת

חֲבוּרָה שְׁפָזָאת חֲבִיבָה נְהַדְרֶת.

עַל כּוֹלֵן עֲלִיתָן נְשׁוֹת הַחֵיִל,

אֱלֹהִי, יְהוּדִית, וְהַעוֹמְדוֹת לְצִדְדוֹ,

סֶרְטוֹן, וּמַצֶּגֶת, וְשִׁיר בְּסִטְיִל,

כֹּל פָּרֶט וּפְרִיטָה, בְּמוֹעֵד וּבְזָמַן.

נְאוּמִים לֹא יוֹכְלוּ תֵאָר נְכוּחָה,

רוֹמְמוֹת רוּחַ וְרִיגוּשׁ הַלֵּב,

רוּחַ שֶׁל בְּיַחַד שֶׁל שׁוֹתֵפוֹת אֶהוּבָה.

אוּלֵי ... מִיָּלָה אַחַת ..

תּוֹדָה!

לשכת מעגלים – מפגש שנות השבעים ומגשים בצבעים

כתבה גלית גולוב

לשכת מעגלים" בצבעים -

שולחן צבעוני ייחודי אפיין הפעם את מפגשנו, במוצ"ש 10/1/26. המשימה שביקשה עופרה דוד, נשיאת הלשכה, מכל זוג מחברי לשכת "מעגלים" ראשלי"צ, הייתה להביא שלושה מאכלים ושתייה בצבע נבחר, והיצירתיות חגגה.

חזרנו בזמן, לשנות הסבנטיז העליזות. לשנות השבעים, לאחר האופוריה מניצחון מלחמת ששת הימים.

עינב כץ-קראים, המרצה המומלצת הוזמנה לערב בלתי נשכח ע"י עופרה דוד, נשיאת לשכתנו.

נזכרנו בערגה, בתרבות הישראלית, בימים של תום. בעליית השידור הראשון של "מבט". בפועל "להזדנגף" בבתי הקפה המיתולוגיים "כסית" "פינתי", "רוול". באופנת הג'ינס, בגזרת פדלפון, וטוניקות רקומות, סטייל ילדי הפרחים.

בפריחת הלהקות הצבאיות, והזמר העברי, ב"הגשמים", בחבורת "לול" המוכשרת. בחנוך לוין, המחזאי שבלט בסאטירה כנגד הממשל. בגילוי של צביקה פיק שפרץ לתודעה כשחקן ב"שיער" והביא את תרבות הפופ.

נזכרנו בסרטי "הבורקס" שאת רובם ביים דוידסון, וב"השוטר אזולאי", עם שייקה אופיר. ביוסי בנאי שעל אף ללא לימודי משחק כתב וביים, והעלה מערכונים עם רבקה מיכאלי. בלהקת "כוורת", בתמהיל של חברים מוכשרים כמו סנדרסון וגוב שהביאו רוק עדין. בשימי תבורי עם שירו "לילה

בלי כוכב" שנכנס לתכנית "עוד להיט", כנציג הזמר המזרחי, לראשונה.

"הפנתרים השחורים", תנועת המחאה הישראלית, שצעיריה ביקשו למחות על המצוקות של בני המזרח ולהעלות תחושת הקיפוח לחברה ולממשלה.

בתחנת השידור של אייבי נתן האנטי ממסדית.

ב"ניקוי ראש", תכנית סאטירה, שהיתה משהו חדש. אחרי מלחמת הכיפורים-השבר, ונגעה בנושאים שלא מקובל היה לגעת בהם.

וסיימנו ב"לו יהי" שירה של נעמי שמר שמביע תקווה לשובם של החיילים ואקטואלי עד היום.

חברינו האהובים, נגה ואריאל טמיר, הציגו עצמם כמטפלים זוגיים, ובעלי קליניקה "בשביל הזוגיות". מטרתם לשפר את עולם הזוגיות. הם עובדים בעיקר בקליניקה, ובסדנאות סופ"ש לזוגות החווים קשיים.

(יש להם גם פודקאסט בן למעלה מ 64 פרקים.)

טל גולוב, גירה את זכרוננו בשלל אירועים שאפיינו את 2025 בחידון קאהוט שהמריץ אותנו להשתתף ולהתחרות.

ברוכה הבאה שנת 2026.

פתיחת שנת הפעילות בלשכת הבה נגילה ראשון לציון 2026

כתב יוסי רוזנברג דובר לשכת הבה נגילה

ביום שבת, 17 בינואר 2026, התקיים ערב פתיחת שנת הפעילות של לשכת הבה נגילה ראשון לציון, באווירה חגיגית, חמה ומהנה.

את הערב פתחה נשיאת הלשכה, הגב' שוש גריצמן, בדברי פתיחה ובהם מסרה פרטים על המשך הפעילות

בהמשך התקיים טקס ברכות לחמישה מחברי הלשכה החוגגים יום הולדת במהלך חודש ינואר, בליווי איחולים חמים ושמחה גדולה.

ברכה מיוחדת ניתנה למנטור הלשכה, מר אבי מילנסקי, לרגל

בחירתו ליו"ר המועצה האזורית דרום של בני ברית. אבי שיתף את חברי הלשכה בחזונו להמשך הפעילות במהלך השנה בלשכות אזור הדרום.

הערב כלל גם הרצאה מאלפת ומרתקת בשם "בעיני המתבונן – מערכת הראייה

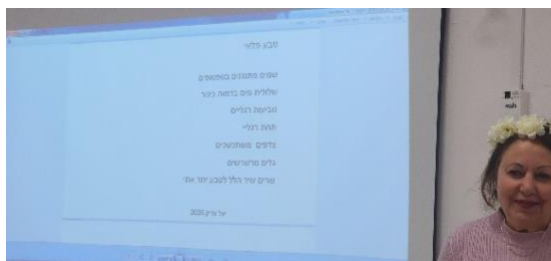
האנושית", שהועברה על ידי רועי עוז, בנם של חברי הלשכה אירית וניסים עוז. רועי, בוגר שני תארים במדעי המוח, ריתק את הקהל בהרצאה מעשירה ומעוררת עניין.

יעל צדיק שיתפה את חברי הלשכה בחוויותיה מחגיגת יום ההולדת שנערכה לכבודה בשמורת הטבע עין דור. בנוסף, הקריאה שיר שכתבה במיוחד לאירוע והציגה מספר צילומים מרגשים.

החבר שמעון טסל שיתף את חברי הלשכה בפרטים על הטיול החצי-שנתי המתוכנן לירושלים והסביבה.

וכמובן, אי אפשר בלי הקולינריה העשירה והטעימה שהוכנה באהבה על ידי חברי הלשכה והוסיפה טעם נפלא לערב כולו.

תודה גדולה על ערב נעים, כיפי ומעניין לנשיאת הלשכה שוש גריצמן, בסיוע ועדת התרבות וחברי ועדת הקולינריה.

לשכת הנשיא ויצמן – מפגש פתיחת שנת 2026

כתב יוסי זיו נשיא לשכת הנשיא ויצמן

חברי לשכת הנשיא ויצמן נפגשו למפגש הראשון לשנת 2026 לאחר שיחת רעים וטעימות מהמטעמים שמענו את הרצאתו המרתקת של ד"ר שי וייסברג בנושא הנובליסטים.

שי מרצה וירטואוז הפליא לספר במהלך הרצאתו על כלות וחתני פרס נובל, לספר את סיפור חייהם,

הסיבות לזכייתם וכמובן הנקודה היהודית, הגאוה הישראלית, שמונה עשרה ישראלים זכו בפרס היוקרתי. שי, המרצה גם בנושאי הומור ואריכות ימים ידע לשלב בחן רב אנקדוטות וסיפורים משעשעים תוך כדי דו שיח עם חברי הלשכה שהרבו בשאלות והעניק לנו שעתיים של הנאה צרופה.

ט"ו בשבט בלשכת "הבה נגילה" ראשון לציון .

כתב יוסי רוזנברג דובר הלשכה

ערב חגיגי ומהנה נפתח בדבריה של שוש גריצמן, נשיאת הלשכה, עם עדכונים על הפעילויות הקרובות..

ברכנו את חברי הלשכה שחוגגים יום הולדת החדש.

איציק גואטה, גמלאי חברת החשמל, הרצה על משק האנרגיה בישראל והתפתחות הטכנולוגיה בקריאת מונים.

שמעון טסל ואירית עוז הפעילו חידון ט"ו בשבט מהנה.

וכמובן – אי אפשר בלי כיבוד מלוח ומתוק שהוכנו ע"י חברות הלשכה.

תודה לחברי הוועדה הקולנירית ולוועדת התרבות על ערב נעים ומוצלח.

מעגלים" כבשה את הגלובוס?

כתבה גלית גולוב

איזה ערב קסום היה זה. ערב אינטימי שכוחותיה הטבעיים של הקבוצה הובילו על כנפי מטוסים את חברי לשכת "מעגלים" ראשון לציון והעומדת בראשה עופרה דוד על פני רחבי תבל.

עופרה ודוד דוד לקחו אותנו לסינגפור המפותחת, ובחנו ההבדלים בינה לבין ארצנו.

עם איריס ואבי חזן היינו על חופיה הקסומים של הוואי. עם יפה מזרחי גלשנו במזחלות שלג עם כלבים ואיילים על פני השלג והמתנו לזוהר הצפוני. רוני ונורית קוברטובסקי הכניסו אותנו יחד עמם למערת אגמים ונטיפים בסלובניה. שטנו עמם בסירת גומי בינות למים ירקרקים ולקרקעית הזהב.

עם גלית וטל גולוב נחתנו בורוצלב היפה באי הקתדרלה, ובמעקב אחר פסלי הגמדים המזוהים עם העיר. והכרנו את בית הכנסת "החסידה הלבנה" בה חידשו בני הזוג נדרים יחד עם ילדיהם שלא נכחו בחתונה הראשונה.

את הערב הנחתה ובחן רב, יעל הראל מזרחי ובן זוגה גלעד וייס מילא את המסך בצבעוניות בריקודי המשלחת הישראלית בפסטיבל פולקלור ברומסום, הולנד. למדנו על התהלוכה הקבועה, המפגשים הבינ"ל שתורמים להסברה הישראלית בזכות הפסטיבל.

בהמשך הערב רקדנו ריקודי עם, כהמשך טבעי.

הזוג המארח בערב זה היו קמי וארמון מונסנגו. מלבד שולחן עשיר במאכלים שהביאו החברים הפליאו הזוג בקולינריה ביתית משלהם.

חגגנו ימי הולדת ליעל ולארמון היקרים והשמחה היתה רבה.

החברים כל כך התלהבו מנושא המפגש טיולים ייחודיים בעולם, שביקשו המשך.

המשך יבוא.

בין תהום לבראשית / ענת קורן

על סף הדרך
מחפשת כוון
תוהה אנה ואנה.

כסלע מתדרדר
מתנפץ לרסיסיו
אל תהום אפל.

מנין יבוא הטוב
מתי תפח רוח עז
איך נבנה עולם אחר?

השבר יהא מחסה
ונתחיל מבראשית.

יהושע גולדפרב, הבנקאי

צבי תדמור

יהושע גולדפרב

יהושע גולדפרב נולד בפולין, בשנת 1867. אביו היה תלמיד-חכם, חובב-ציון, ממייסדי אגודה שהקימה את המושבה "יסוד המעלה" ובעל בית-חרושת לשמן, ולאמו שרה חנה לבית שחור.

יהושע למד ב"חדר" ובישיבה והשתלם באופן פרטי בהשכלה כללית ובשפות רוסית, פולנית וגרמנית. בן 16 החל בפעולות מסחריות וארגוניות כאדם בוגר ועצמאי. נסע למוסקבה ועסק ביצוא ביצים, עורות וגפרורים לחו"ל ובהפצת תוצרת בית-החרושת של אביו ברחבי רוסיה.

יהושע נשא לאשה את מלכה לבית ריינשרייבר. התיישב במזריץ' בפולין ופתח שם בנק עם שותף. כשהתפתחו עסקי הבנק, פתחו סניף בעיר-הפלך שדלץ, ויהושע עבר לשם עם משפחתו לנהל את הסניף.

כאחד מראשי הפעילים למען ציון היה חבר אגודת "בני משה" והשתתף ביסוד אגודת "מנוחה ונחלה" שיסדה את המושבה רחובות. ברחובות, קנה מאה ועשרה דונם קרקע ונטע כרם. אח"כ עזר לזאב גלוסקין ביסוד חברת "כרמל" להפצת יינות ארץ-ישראל בפולין וברוסיה, והשתתף ביסוד חברת "אחיאסף" להוצאת ספרים עבריים בוורשה.

ביקר בארץ כתייר, ובשובו חיסל חלק מעסקיו. בשנת 1909 עלה ארצה, בנה לו בית ברחובות והתיישב בה. פעל למען הציבור ונבחר לוועד המושבה. כעבור זמן, קנה בית בתל-אביב, ועבר לשם.

בשנת 1914 ייסד יחד עם שלמה ברסקי, י"ל אבוהב ועו"ד אהרן מאני מירושלים את החברה "קדמת הארץ" לרכישת קרקעות ליד ערים, פיצל אותן ומכרן למגרשי-בניין. החברה גאלה את מגרשי בנק אפ"ק בדרומה של ת"א ואת הקרקעות של פארק בודראני ותל נורדאו. למראה מסירותו של שלמה ברסקי ומאמצייהם המוצלחים בגאולת קרקעות הציע לו הד"ר רופין מטעם המשרד הארצישראלי משרה בתפקיד בכיר ונענה בסירוב.

באותם ימים, קמו חברות פרטיות נוספות שעסקו בקניית ובמכירת מגרשים לבנייה. משה סמילנסקי פרסם כמה מאמרים בעיתונות היומית על תופעת "הספקולנטים", כך כינה אותם, ותקף אותם מילולית. תגובותיהם לא אחרו לבוא, ועימה סערה ציבורית. מקצת תוכנם של המאמרים ראו בכתבה שלהלן. בין הכותבים: סמילנסקי, מ. שיינקין, וי. גולדפרב בעיתונים: הפועל הצעיר, החרות ומוריה.

כאשר פרצה מלחמת-העולם הראשונה יהושע הפסיד את הונו בבנק שבפולין. בארץ עסק בפעילות פיננסית לעזור בהקלת המשבר הכלכלי. בעת הגירוש הכללי מיפו ותל-אביב באביב 1917 עבר לביתו ברחובות. בתום המלחמה חזר לתל אביב. ב-1918 התאספו במלון קמיניץ ביפו כמה עשרות אנשים ממייסדי תל אביב ובניה והחליטו להקים מוסד כספי עממי לשירות שכבות הנרחבות של העם. מכשולים מרובים נערמו בדרכם של המייסדים ורק עקשנותם עמדה להם בהשגת המטרה. משא ומתן ממושך התנהל עם ועד הצירים לא"י, עם ד"ר חיים ויצמן ועם הממשלה הבריטית עד שנתקבל האישור הרשמי מאת המושל הצבאי לייסוד בנק קואופרטיבי "קפת עם". בכתב האישור הביע המושל הבריטי בא"י את איחוליו לבנק וסיים במילים: "בירכתי כי תצליחו". יהושע שהיה בין יוזמי הקמת הבנק, התמנה למנהלו הראשון, שקד על התפתחותו, ופתח סניף נוסף בירושלים. בשל מחלה בכיס המרה, נהג לנסוע בכל

שנה לקרלס-באד (בצ'כיה) למטרת מרפא. משפרצה מלחמת העולם הראשונה, ולא יכול היה להמשיך בנסיעותיו, בריאותו התערערה משנה לשנה. ב-1920 נפטר בירושלים.

בצוואתו, כמי שהיה חובב ציון ועסקן ציבורי, הקדיש את ביתו הגדול והיפה ואת מגרשו בן עשרה דונם (ברחוב יעקב) למושבה שאותה אהב, בשביל לייסד בה בית חולים. את הונו חילק בין אשתו ובין חמשת אחיו ואחיותיו. בצוואתו העמיד תנאי של חובב ציון, כי מי ממשפחתו שלא יעלה לא"י ולא יקנה כאן קרקע הריהו מאבד זכותו על הירושה וחלקו יעבור לבית החולים של המושבה רחובות.

פנייתה בכתב של מלכה אשת יהושע גולדפרב אל וועד המושבה ב-1922 נענתה בחיוב. הוועד החליט לתת לה בימי חייה 2 לא"י לחודש וחדר בשביל צרכיה. צוין בהחלטתם, כי במקרה שיוקם בית החולים, על פי צוואת בעלה, היא תקבל גם את הכסף וגם את החדר. מלכה גולדפרב נפטרה ב-1943.

לבסוף, לא הוקם בית החולים על מגרשו של יהושע ומקום לאשפוז חולי המושבה סוּדר באופן אחר. על מגרשו בן עשרה דונם שהשתרע בין רחוב יעקב לבין רחוב ויצמן, פתחה המועצה המקומית את הסניף של בית הספר העממי לימים ע"ש משה סמילנסקי, בנתה על המגרש מספר כיתות נוספות, פתחה מטבח ומסעדה לתלמידי בית הספר, שלקחו חלק בעבודות המטבח, בהגשה בחדר האוכל, ובשמירה על הסדר והניקון. במגרש הוקצה שטח ללימוד ועבודה בחקלאות (גידול ירקות) לתלמידי ביה"ס. כיום שוכן במקום בית הספר "שריד". ביתרת השטח, נבנו במהלך השנים בנייני ציבור, הרבנות המקומית, בית כנסת, בית החמישה, גן רנה סמילנסקי לצמחי תנ"ך והמושבה ועוד.

הספקולנטים – תופעה ביישוב היהודי בא"י ב-1914

צבי תדמור

מ. סמילנסקי

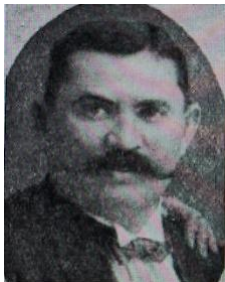
משה סמילנסקי, הסופר והעיתונאי, איכר, מפקד ומנהיג ציוני, עמד על תופעת "הספקולנטים" שגברה ב-1914 ביישוב היהודי בארץ-ישראל, בשלושה מאמרים ביקורתיים בעיתון "החרות" ב-1914. מנחם שיינקין שהיה איש ציבור, מי שהנהיג את התאחדות בעלי המלאכה בתל אביב והיה בעל חברה למכירה/קנייה של קרקעות (יחד עם יוסף אליהו שלוש ועקיבא אריה ויס), כתב בעיתון החירות תגובה למאמרו של סמילנסקי. על כך, ענה לו סמילנסקי במאמר נוסף וכך כתב: "הפעם יוקעו לעיני השמש החוטאים האמיתיים, אשר חטאו והחטיאו את הרבים ולא יוסיפו לחטא עוד. הפעם תוסר המסכה מעל הרבה עניינים תמהים ומופלאים אשר אין שכלנו משיגם

"... הספקולציה המחפירה הולכת ונעשית מניע... לעסקן ציבורי מפורסם, אשר התחיל לחלום את חלום שיבת ציון מתוך קדושה, עד לנתינת יד לספקולנטים?" סמילנסקי הביא כדוגמה את מכירת הקרקע ע"י שיינקין: "אדמת חול וסלעי מגור שנמכרה ועל קונים שמשכו ידם מהעסקה, על איכרים היושבים בתל אביב ומתחזים ל"מומחים" ועל קושאן שעמד להתקבל לכאורה ולא הגיע, גביית דמי קדימה מהקונים, על קרקע החולות של ראשון לציון שלא היו בבעלותם של המוכרים. ולזה הספקולנטים קוראים גאולת הארץ וחיזוק היישוב. מעשיהם הפקרות, ורווחיהם אינם כשרים, כי הם בשיעור גבוה של 30 אחוז.

יהושע גולדפרב

גולדפרב, שייסד את חברת "קדמת הארץ" (יחד עם חברו ברסקי), אחרי שהפקידו בבנק הון עצמי של 300 אלף פרנק, פרסמו בעיתונות היומית

שלמה ברסקי

את החברה שהקימו ביולי 1914 וציינו, כי למרות מאמצייהם של מוסדות היישוב בארץ, למלא תפקידים בהתפתחות היישוב, הוא אינו מספיק, ולמרות רצונם אין להם לא את היכולת ולא את האמצעים למלא בעצמם את צרכי היישוב המרובים. בארצות אחרות אנשים פרטיים, חוברים יחד ומקימים מוסדות שונים לתועלת עצמם, וכך עוזרים להתפתחות הכללית. ובארץ, סומכים רק על המוסדות הציבוריים. הסיבה לכך, כי אנשים מארצות שונות הבאים לארץ אינם מכירים ויודעים איש את רעהו, ואין להם את האמון ההדדי.

בכתבתם הסבירו, כי חברת "קדמת הארץ" היא חברה קומנדיטית [שותפות מוגבלת] עותומנית, שקיבלה את אישור הממשלה, וחבריה "הפירמאים" [בעלי זיכיון] מקבלים את כל האחריות על עצמם ומייסדיה הם אנשים בקיאים בתנאי הארץ, חפצים לנסות ולשמש דוגמה לעבודה פרודוקטיבית על פי יזמה פרטית בארץ: "קדמת הארץ" שמה למטרה לרכז סביבה כוחות פרטיים, כספים כלכליים ותעשייתיים ולהשלים את החסר עד כמה שאפשר. החברה שואפת לרכז את האמצעים הכספיים של הרבה אנשים פרטיים במקום אחד, בעזרה הדדית והעמדת אשראי הנחוץ בשביל התפתחות היישוב החקלאי, העירוני

והתעשייה בארץ: "קדמת הארץ" שואפת לתת את היכולת לאנשים השונים מתושבי הארץ ולאלה שמקורב באו, שכספם מונח בבנקים כאבן שאין לה הופכין, להשתתף בעסקים שונים שנעשה בארצנו ושיביאו להם פרי. היא שואפת לבצר ולחזק את המצב הכספי על ידי

התקשרויות שונות בארץ ובחו"ל, לרכוש אדמה, על מנת למכרה לשעורים בתנאים נוחים וברווח מועט, וליתן עם זה את היכולת לכל אחד לרכוש לו אדמה בארץ. צוין, כי כל אחד מחבריה ערב בעד כל מעשה החברה, האחד בעד הכל והכל בעד האחד. ועל כן נחוצה זהירות בבחירת החברים כדי למנוע קבלת חבר שאיננו הגון. הרוצה להשתתף בחברה, כשותף מוגבל בהתחייבויותיו או כבעל זיכיון יכול לעיין בתקנות החברה וללמוד על הזכויות והחובות המוטלים על החברים. מי שמעוניין, מוזמן לפנות אל החברים המייסדים במשרדם.

תגובתו של סמילנסקי לא אחרה לבוא. במאמרו השלישי 10 ביולי 1914 פתח בביקורת נוקבת על ה"ספקולנטים" וכינה אותם בשמות גנאי, הביא דוגמאות של מעשי ספקולציה הנחשבים בעיניו כשרים ושאנים כשרים: "יש ספקולציה שהיא חזון חיים רגיל שיש בה ברכה ויש כאלה שאינם כשרים למשל, ספקולציה שהיא עומדת על גבול החטא וכל העוסקים בה סופם לשבת על ספסל הנאשמים..." ומביא דוגמאות לרוב, וביניהן: איש או חבורה של אנשים פרטיים הקונים מגרשים, למשל, בשמונים סנטים האמה, מוציאים עליהם שבעים ומוכרים בשלושה פרנק ורבע-רווחיהם גנבה מן הציבור הם. מוסד ציבורי כי יעשה כזאת יש מקום להצדיקו: מן הציבור בשביל הציבור. אבל מן הציבור לכיס האדם הפרטי זו היא גניבה. איש פרטי או חבורה של אנשים הבאים להפקיע את המחיר הקרקעות ולמסור לטמיון את ממונו של ישראל ולהסיג את גבולם של הציבור בכדי להרוויח ולהתעשר – רווחיהם אלה גניבה מן הציבור הם.

סמילנסקי מסכם, כי "...גאולת הארץ בכל צורותיה השונות צריכה ויכולה להיעשות אך ורק ע"י הסתדרות גדולה ובכירה אחת. כי עבודה זו צריכה הכנה צריכה סדר צריכה צנעה צריכה אחריות מרובה אמון מלא מצד הציבור, ואם לאו בנפשנו הוא בנפש מיטב תקוותנו. ואם באים אנשים ומעיזים לשלח יד ולהרוס את מטרותנו זו – דם היישוב בראשם! פושעים הם פושעים לישוב ולעם ישראל. ושוב במצח נחושה הם [הספקולנטים] עומדים ושואלים: מה נעשה ביישוב מחוץ למעשי הספקולנטים? כאילו היישוב מתחיל מ"חברה חדשה" [של שיינקין], מ"קדמת הארץ" [גולדפרב], "מקרקעות" מ"נחלה" וכו'. וכל זה שנברא ע"י היוזמה הפרטית שהייתה מלאת גבורה ויצירה, שעמדה לפני מעצורים ומכשולים אין סוף ושהפכה מקומות מדבר לנאות דשא, כ"ז מה הוא לעומת קניית מגרש בערמה ומכירתו בערמה?

הספקולנטים מפסידים רק את שטרותיהם שהם נייר חלק מתחילתם. הספקולנטים יודעים להעביר בעוד מועד את נחלותיהם ע"ש נשותיהם וקרוביהם וכל רע לא יקרה להם. ולו גם יפסידו עצמם, המשבר יהיה כללי, שלנו, של הצינורות המעשית.

מה גנאי יש במעשי הספקולנטים... כל הסביבה הם מרעילים. בשעה שבאויר מרחפת אפשרות של רווחים גדולים וקלים ייכשל הרצון לנטוע ולזרוע ולבנות וליצור קמעא, קמעא בעמל רב וזעת אפיים. תל אביב נהפכה מעיר של מורים ותלמידים לעיר של ספקולנטים וסרסורים. מחנוונים ידעה תל אביב להיזהר ומספקולנטים לא.

ב28 ביולי 1914 פרצה מלחמת העולם הראשונה, דברים רבים השתנו ותשומת הלב הוסטה לעניינים אחרים. גורלן של חברת "קדמת הארץ" ושל "חברה חדשה" לא נודע. האמנם חטאו ופשעו כספקולנטים? נשאיר את התשובה לשאלה הזו בידי הקוראים.

גולדפרב נפטר ב1920 ושיינקין נפטר ב1924 אותו הניצחו בשם של רחוב בתל אביב. גולדפרב לא זכה שייקרא רחוב על שמו בתל אביב ולא ברחובות, ומצבתה השבורה של מלכה אשתו נשארה אולי העדות יחידה בבית העלמין תר"ן, לזוג הערירי, שתרמו מגרשם בן 10 דונם לעיר רחובות ומעשיהם הטובים אבדו בתהום הנשייה.

משחק החיים/ יאיר שרן

בהשראת "צעיר לנצח" של בוב דילן בתרגומו של יאיר לפיד.

הילד נושא עיניו למבגרים
"כמוהם אהיה, אשחק את משחק החיים
אהיה חזק, ארכש חכמה ועשר
אחיה לעד עם כשר ובאשר."

המתבגר זוקף ראשו
ובעיניו נצת הברק
"שנות חיי לפני את המשחק אשחק
צפוי לי עתיד מאתגר מרתק"

הבוגר מביט על סביבו
חיי מתקדמים בתלם
המשחק משחק בגאון הוא מזהיר:
"לנצח אהיה חסון וצעיר."

הקשיש מקמט בתבונה את מצחו
תמונות חיי חולפות אט אט במוחו
"צעיר לנצח", הוא מבין, "לא אשאר
אמצה את מה שאפשר", הוא אומר.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

פארק תמר א רחובות 1/2026.

נטראה בעלון הבא

תם ולא נשלם